

בס"ד. ש"פ ויקהל-פקודי, פ' החודש, כ"ה אדר ה'תשל"ה*

החודש הזה לכם ראש חדשים גו'¹, ואיתא במדרש² (הובא בפירושו רש"י ר"פ בראשית) אמר ר' יצחק לא הי' צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם כו' ומה טעם פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים³. וע"פ הידוע⁴ שגם שאלה בתורה היא תורה, תורת אמת, יש לומר, דזה שאיתא במדרש (תורת אמת) שהתחלה בתורה הי' צ"ל בהחודש הזה לכם [ובפרט שלשון המדרש הוא לא הי' צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם, דלשון לא כו' אלא מורה שהוא לעיכובא⁵] הוא גם אליבא דאמת, שהתורה מתחלת בהחודש הזה לכם⁶. וכמ"ש אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע במאמרו ד"ה ז'ה⁷ שפרשת החודש היא עיקר התחלת התורה. אלא שענין זה (שהתורה מתחלת בהחודש הזה לכם) הוא בפנימיות, ובגילוי, התחלת התורה היא בבראשית ברא.

ויש לקשר זה ע"פ הידוע⁸ בתיווך ב' הדיעות בזמן הבריאה⁹, דעת ר' אליעזר שבתשרי (כ"ה אלול¹⁰) נברא העולם ודעת ר' יהושע שבניסן (כ"ה אדר¹¹) נברא העולם, שהבריאה בפועל היתה בתשרי, והמחשבה לברוא את העולם היתה בניסן¹². ועל פי הידוע שהמחשבה היא הפנימיות (הכוונה והתכלית) של העשי' שלאחרי המחשבה, נמצא שהבריאה בפועל שהיתה בתשרי היא החיצונית דהבריאה, ופנימיות הבריאה היתה בניסן¹³. ועד"ז הוא בנוגע להתחלת התורה, דזה שהתורה מתחלת בבראשית ברא גו' (הבריאה בפועל שהיתה בתשרי), הוא בחיצונית, אבל בפנימיות, התחלת התורה היא החודש הזה לכם (שקאי על ר"ח ניסן).

(* יצא לאור בקונטרס כ"ה אדר — תש"נ, "לקראת יום ה' פ' ויקהל-פקודי, כ"ה אדר, יום הולדת הרבנית הצדקנית מרת ח' מושקא נ"ע זי"ע .. מוצש"ק פ' פרה כא אדר, שנת ה'תש"נ).

- (1) בא יב, ב.
- (2) ילקוט שמעוני עה"פ (רמז קפז). וראה תנחומא (באבער) בראשית יא. לקח טוב ר"פ בראשית.
- (3) תהלים קיא, ו.
- (4) ראה לקוטי לרי"צ אגרות-קודש ע' רסו. לקו"ש ח"א ע' 116. ובכ"מ.
- (5) ראה תוד"ה מתניתין — מנחות פג, סע"ב. יד מלאכי כללי האל"ף כלל מא.
- (6) ראה גם לקמן ריש ע' שי הערה 25. לקו"ש חט"ז פ' החודש ס"ה (ע' 485).
- (7) דשנת אעת"ר (סה"מ אעת"ר ע' נו).
- (8) לקו"ש הנ"ל ס"ד (ע' 483 ואילך), ובהערות שם. ד"ה זה ה'תשל"ט ס"ח (לקמן ע' קח). וש"נ.
- (9) ר"ה י, סע"ב ואילך. וש"נ.
- (10) תוד"ה לתקופות — ר"ה ח, א. ועוד. — נסמן לקמן שם הערה 40.
- (11) תוד"ה הנ"ל שם.
- (12) ראה תוד"ה כמאן מצלינן — ר"ה כז, א. שער הכוונות ענין ר"ה דרוש א'. פע"ח שער ר"ה (שער כד) פ"ד (בכמה דפוסים — פ"ו). וראה לקו"ש שם הערה 20.
- (13) להעיר מנהר שלום סדר תפלות ר"ה קרוב לסופו, שמן ששון לשער הכוונות שם (הובא בלקו"ש שם ע' 484), דזה שבניסן נברא העולם שייך לפנימיות העולמות, וזה שבתשרי נברא העולם שייך לחיצונית העולמות.

(ב) **ויובן** זה בהקדים דבהחילוק בין תשרי וניסן כמה ענינים. ומהם, דההמשכה בתשרי היא ע"י אתערותא דלתתא, וההמשכה בניסן היא מלמעלה, אתערותא דלעילא מצד עצמה¹⁴. דזהו שברכת הגשם היא בשמע"צ (תשרי) וברכת טל היא בפסח (ניסן), כי גשם הוא¹⁵ המשכה ע"י אתעדל"ת וטל הוא¹⁶ שיורד מלמעלה מעצמו¹⁶. ועוד חילוק בין ניסן ותשרי, דהחיות שנמשך בראש השנה (תשרי) על כל השנה הוא בגבול ומדה (שבכללות הוא החיות שמלובש בהנבראים בפנימיותם), שהוא השרש דהנהגת הטבע, וזה שניסן הוא ראש חדשים [דזה שנקרא בשם ראש חדשים הוא לפי שממנו נמשך חיות לכל החדשים, בדוגמת ראש כפשוטו שממנו נמשך חיות לכל אברי הגוף] הוא בנוגע להמשכת אור הבל"ג שלמעלה מעולמות, השרש דהנהגה נסית שלמעלה מהטבע¹⁷. וזהו שבריאת העולם היתה בתשרי ויציאת מצרים היתה בניסן, כי בריאת העולם הוא זה שנברא העולם מדוד ומגבל ע"פ חוקי הטבע, ויציאת מצרים היא היציאה מהמצרים וההגבלות דעולם ע"י גילוי אור הבל"ג שלמעלה מעולמות. ויש לומר דשני ענינים אלה תלויים זב"ז. דההמשכה הבאה ע"י אתערותא דלתתא (עבודת הנבראים) היא מדודה ומגבלת לפי אופן המטה, וההמשכה הבאה ע"י אתערותא דלעילא מצד עצמה היא כפי אופן המעלה. ועפ"ז צריך להבין, מה שהמחשבה לברוא את העולם היתה בניסן, מהי השייכות דבריאת העולם (מדידה והגבלה) לניסן (גילוי אור הבל"ג).

(ג) **והנה** הפלוגתא דר"א ור"י היא גם בנוגע להזמן דגאולה העתידה. דר"א ס"ל דבניסן נגאלו ובתשרי עתידין ליגאל ור"י ס"ל דבניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל¹⁸. ומבאר הצ"צ¹⁹ דאזלי לשיטתייהו באופן הגאולה²⁰. דר"א ס"ל אם ישראל עושין תשובה נגאלין ואם לאו אין נגאלין, ולכן ס"ל דבתשרי עתידין ליגאל, כי אז התשובה מתקבלת ביתר שאת²¹. דזה שהגאולה דיציאת מצרים היתה בניסן וגאולה העתידה תהי' בתשרי הוא, לפי שהם חלוקים באופןם. דהגאולה דיציאת מצרים היתה ע"י הגילוי מלמעלה, ולכן היתה בניסן. וגאולה העתידה תהי' ע"י התשובה, עבודתם של ישראל, ולכן תהי' בתשרי. וזהו גם הטעם על זה שהגאולה דיציאת מצרים (וכן הגאולות שלאחריו) היתה גאולה שיש אחרי' גלות, בחינת נקבה²², וגאולה העתידה תהי' גאולה נצחית שאין אחרי' גלות, בחינת זכר²², כי איש מזריע תחילה יולדת

14 ד"ה החודש באוה"ת וסה"מ תרנ"ד שבהערה 19 והערה 35 דלהלן. סה"מ ה'ש"ת ע' 151. ובכ"מ.
 15 ראה בארוכה לקו"ת האזינו עג, א ואילך. שם עד, א ואילך. ובכ"מ. וראה לקו"ת שם (עו, סע"א) השייכות לתשרי.
 16 אוה"ת שם ע' רס. שם ע' ערב.
 17 ד"ה החודש תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ע' קלא ואילך), תרס"ו (המשך תרס"ו ע' קנו ואילך), תשל"ט (לקמן ע' קג ואילך).
 18 ר"ה יא, רע"א.
 19 בד"ה החודש באוה"ת בא (ע' רס ואילך). וראה גם ד"ה החודש תרנ"ד ס"ז (סה"מ תרנ"ד ע' קלח).
 20 סנהדרין צו, ב.
 21 רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ו.
 22 תוד"ה ה"ג ונאמר — פסחים קטז, ב, ממכילתא עה"פ בשלח טו, א. וראה אוה"ת תזריע כרך ב ע' תצה. כרך ג ע' תתט. וש"נ.

נקבה, אשה מזרעת תחלה יולדת זכר²³]. ור"י ס"ל לא בכסף תגאלו²⁴ לא בתשובה ומעשים טובים [דאפילו אין עושין תשובה נגאלין²⁵], לכן ס"ל דבניסן עתידין ליגאל. וזה שהגאולה העתידה תהי' גאולה נצחית, בחינת זכר, אף שגם גאולה העתידה תהי' ע"י גילוי מלמעלה, הוא, כי הגילוי דלע"ל הוא ממקום נעלה מאד, שגם כשאיש מזריע תחלה יולדת זכר. כמ"ש²⁶ ולציון יאמר איש ואיש יולד בה והוא יכוננה עליון, דכאשר הגילוי הוא ממקום נעלה מאד, והוא יכוננה עליון, אזי, איש ואיש יולד, דגם כשאיש מזריע תחלה נולד איש (זכר).

וצריך להבין, דבנוגע לאופן הגאולה קיימא לן כר' אליעזר, כמ"ש הרמב"ם²⁷ שאין ישראל נגאלין אלא בתשובה, ובנוגע לזמן הגאולה מובא בכמה דרושים²⁸ שבמדרש²⁹ הכריע וסתם כדעת ר"י דבניסן עתידין ליגאל³⁰. ויש לומר הביאור בזה, ע"פ מ"ש בתניא³¹ שכל הגילויים דלע"ל תלויים במעשינו ועבודתינו במשך זמן הגלות. דענין זה הוא (בפשטות) לכל הדיעות. אלא שלדעת ר' יהושע, זה שע"י מעשינו ועבודתינו בזמן הגלות יומשכו הגילויים דלע"ל, הוא (לא מצד עצמם, אלא) לפי שבמעשינו ועבודתינו בזמן הגלות יש הכח דהגילוי מלמעלה (כדלקמן סעיף ה). ועפ"ז יש לבאר התיווך דשני פסקי דינים הנ"ל, שאין ישראל נגאלין אלא בתשובה ושבניסן עתידין ליגאל, כי זה שישראל עושין תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין³² הוא, לפי שבעשיית התשובה דישראל בסוף גלותן יש הכח דהגילוי מלמעלה, ענין ניסן.

(ד) **ויובן** זה ע"פ מה דאיתא במדרש³³ משל למלך כו' לא זו מחבבה³⁴ עד שקראה בתי כו' לא זו מחבבה עד שקראה אחותי כו' לא זו מחבבה עד שקראה אמי, ומבואר בהדרושים³⁵, דג' ענינים אלה (בתי אחותי אמי) הם כנגד ג' רגלים.

23 נדה לא, סע"א. וש"נ. וראה אוה"ת שם כרך ב ע' תצא ואילך. כרך ג ע' תתט ואילך.

24 ישע' נב, ג.

25 פרש"י לסנהדרין שם. ולהעיר מחדא"ג מהרש"א שם. ולהעיר, שמפשות הלשון שבאוה"ת בא שם ע' ערב משמע כפרש"י שם. ובסה"מ תרנ"ד שם (וכ"ה להדיא בסה"מ ה'תש"ה ע' 49) שגם לדעת ר"י תהי' הגאולה ע"י תשובה, אלא שהתשובה תהי' ע"י אתערותא דלעילא.

26 תהלים פז, ה. וראה תו"א מקץ לח, סע"א ואילך — הובא באוה"ת שם ע' ערב.

27 הלכות תשובה פ"ז ה"ה.

28 ד"ה החודש באוה"ת שם (ע' רעא). ד"ה זה תרנ"ד ס"ז (סה"מ תרנ"ד שם ע' קלח), עטר"ת ס"ד (סה"מ עטר"ת ע' שלב), ה'ש"ת ס"ח (סה"מ ה'ש"ת ע' 28). ובכ"מ.

29 שמו"ר פט"ו, יא.

30 ראה לקמן ס"ו, דפירוש "אין ישראל נגאלין אלא בתשובה" היא לתשובה הבאה מהאדם. ולכן הדיוק שבפנים הוא גם להביאור דלעיל הערה 25.

31 רפ"ז.

32 רמב"ם שם.

33 שמו"ר ס"פ פקודי. שהש"ר ספ"ג.

34 כ"ה הלשון בתו"א מקץ לו, א. ובאוה"ת בא שם ע' רנח. ובכ"מ.

35 ד"ה החודש באוה"ת שם (ע' רנח. שם ע' רסג. שם כרך ח ע' ב'תתקטז ואילך). ד"ה זה תרנ"ד ועטר"ת

דביציאת מצרים (פסח) שאז היו ישראל במצב דערום וערי³⁶ והגאולה היתה ע"י הגילוי מלמעלה, נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו וגאלם³⁷, נקראו בשם בתי, דבת היא בחי' מקבל, שאין לו משל עצמו כלום והוא רק מקבל זה שנותנים לו מלמעלה. ובמתן תורה (שבועות) נק' בשם אחותי, דע"י התורה נעשים אחים ורעים להקב"ה. ובכללות הוא, שע"י התורה נעשים ישראל חד עם הקב"ה [כידוע בפירוש המאמר³⁸ ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד, דע"י ישראל הם חד עם אורייתא עי"ז הם נעשים חד עם קוב"ה]. וע"י התשובה (שלמעלה מתורה) נק' בשם אמי, שהם משפיעים כביכול בהקב"ה. כמ"ש³⁹ צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו ואיתא במשנה⁴⁰ דיום חתונתו הוא יום הכפורים, דע"י התשובה דיוהכ"פ (דביוהכ"פ הוא שלימות התשובה⁴¹) מעטרת כנס"י עטרה להקב"ה. וכיון שהגילוי דהתשובה והכפרה דיוהכ"פ הוא בחג הסוכות⁴², לכן עיקר הענין דאמי הוא בסוכות. ומבואר בהדרושים⁴³, דזה שגאולה העתידה תהי' בניסן, אף שניסן הוא בחי' בתי (למטה מאחותי ואמי), הוא, כי המעלה דאחותי ואמי קשורה עם מציאותו של האדם העובד (שע"י העבודה שלו נעשה אח להקב"ה, ויתירה מזו שהוא משפיע כביכול להקב"ה). ולכן, ע"י העבודה דאחותי ואמי הוא מגיע (ונעשה אח ואם) רק לדרגת האור ששייך להשתלשלות (מציאות האדם)⁴⁴. והמעלה דבתי (שאיין לו משל עצמו כלום והוא רק מקבל מלמעלה) היא בענין הביטול. ועי"ז הוא מגיע בעצמות אוא"ס⁴⁴. וזהו שבניסן עתידין ליגאל, כי בגאולה העתידה יהי' גילוי עצמות אוא"ס, דגילוי זה הוא ע"י הביטול [דזהו שבמשיח כתיב⁴⁵ עני ורוכב על חמור, עני דוקא], בחי' בתי.

ה) **יש** לומר, שמהטעמים על זה שהגילויים דלע"ל תלויים במעשינו ועבודתינו בזמן הגלות דוקא, הוא, כי ענין הביטול הוא בעיקר בהעבודה שבזמן הגלות. וכמבואר במק"א⁴⁶, דבהעבודה שבזמן הבית, מכיון שהי' אז השגת אלקות ובעלותם לרגל גם ראי' באלקות⁴⁷, היתה נרגשת גם מציאותו של האדם המשיג והרואה, ובזמן הגלות, ובפרט בדרא דעקבתא דמשיחא, העבודה היא בביטול, לא מצד מציאותו של האדם ורק מצד האלקות.

36 יחזקאל טז, ז. וראה מכילתא (הובא בפרש"י) עה"פ בא יב, ו.

37 הגש"פ פיסקא "ויוציאנו" ופיסקא "מצה זו".

38 ראה זח"ג עג, א.

39 שה"ש ג, יא.

40 תענית כו, ב ובפרש"י שם.

41 ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ז: יום הכפורים כו' והוא קץ מחילה וסליחה לישראל.

42 ראה לקמן ח"ד ע' קסח. וש"נ.

43 ד"ה החודש באוה"ת שם (ע' רס. שם ע' רסד). ד"ה זה תרנ"ד ועטר"ת שם.

44 ראה ער"ז ד"ה ואשה אחת גו' ה'תשמ"ו ס"ג (לעיל ח"א ע' רסד).

45 זכרי' ט, ט. סנהדרין צח, א.

46 לקו"ש ח"ט ע' 73 ואילך, ובהערות שם.

47 ראה לקמן ס"ע קפט ואילך. וש"נ.

ויש לומר, דהכח שישנו בדורות אלו לעמוד בכל הנסיונות שלא היו (כ"כ) בדורות הקודמים, כולל הנסיון דאל יבוש מפני המלעיגים⁴⁸ שהוא נסיון גדול ביותר⁴⁹, הוא, כי כשהאדם עומד בנסיון ע"י שמגביר הכחות שלו, כיון שכחותיו הם במדידה והגבלה, ישנם דברים שאין ביכלתו להתגבר עליהם, משא"כ בדרא דעקבתא דמשיחא, שהעבודה היא בכחי' בת, לא מצד הכחות שיש לו אלא מצד ביטולו לאלקות, הרי מובן, שלגבי אלקות אין שום הגבלות. ויש לומר, דענין זה (המעלה דבחינת בת שבזמן הגלות) מרומז בזה שמבואר בהדרושים (הובאו לעיל) שג' הענינים דבתי אחותי ואמי הם כנגד ג' רגלים. שהסדר בג' ענינים אלה שבתי הוא למטה מאחותי ואמי, הוא כמו שהם כנגד ג' רגלים, זמן הבית. אבל בחי' בתי שבזמן הגלות, שהוא הביטול שמצד עצם הנשמה, אינה בכלל ג' ענינים אלה⁵⁰ והיא למעלה מהם.

וּעַפ"ז יש לבאר התיווך דשני פסקי הדינים בנוגע להגאולה, שאין ישראל נגאלין אלא בתשובה ושבינסן עתידין ליגאל, כי זה שישראל עושיין תשובה בסוף גלותן [שבגלות עצמו, עיקר ההעלם וההסתור דהגלות הוא בסופון], הוא באופן שנרגש בהם, דזה שעושיין תשובה הוא לא מצד ציור המציאות של האדם העושה תשובה⁵¹ אלא מפני שהבטיחה תורה שבסוף הגלות יעשו תשובה. בחינת ניסן, בת, שאין לו משל עצמו כלום והוא מקבל מלמעלה. והגם שהתשובה היא ברצונו ובבחירתו⁵², וכלשון הרמב"ם שסוף ישראל לעשות תשובה, עשי' ועבודה דישאל [נדלא כההתעוררות תשובה הבאה ע"י הכרוזים שמלמעלה]⁵³, מ"מ עשיית התשובה דישאל שבסוף הגלות היא לא מצד הציור שלהם מצד עצמם, אלא מפני שהבטחת התורה פועלת עליהם שיעשו תשובה.

ויש לומר, דזהו מה שישראל עושיין תשובה ומיד הן נגאלין³², דכאשר עשיית התשובה היא מצד האדם עצמו (שהוא במצב וציור כזה ששייך לתשובה), הגם שתשובה בכלל היא באופן דדילוג⁵⁴ מ"מ יש בה איזה סדר והדרגה. דכיון שהאדם הוא מוגבל, גם בהדילוג שלו יש סדר⁵⁵. שבתחלה הוא בא לתשובה תתאה ואח"כ לתשובה עילאה⁵⁵ ועד שהוא נגאל לגמרי מהמצב (גלות) שהי' לפני התשובה. וזה שישראל עושיין תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין, הוא, לפי שעשיית תשובה זו

(48) רמ"א או"ח בתחלתו.

(49) ראה לקמן ע' רח, ובהנסמן שם.

(50) ועפ"ז יומתק לשון המדרש שבהערה 33 "למלך שהיתה לו בת יחידה" והי' מחבבה בג' הלשונות בתי אחותי אמי, דזה "שהיתה לו בת יחידה" הוא לפני שחבבה בג' הלשונות. ויש לומר, שהלשון "בת יחידה" רומז על בחינת יחידה.

(51) ובפרט, שגם האובדים והנחזים (ישע"י כז, יג) יעשו תשובה.

(52) ראה סה"מ ה'תש"ה ע' 49, דזה שהתשובה תהי' מלמעלה למטה לדעת ר"י "אין זה באתעדל"ע בלבד

.. כי אם .. שיתעוררו מעצמם לעשות תשובה .. אך זה גופא יהי' ע"י התעוררות מלמעלה".

(53) ראה לקו"ת במדבר ו, ג. ובכ"מ.

(54) לקו"ת דרושים לשבת שובה סה, א. וראה בארוכה ד"ה שובה ישראל ה'תשל"ו (לעיל ח"א ע' פג

ואילך).

(55) ראה סה"מ ה'תש"ה שם ע' 48.

היא באופן דבת (מצד הבטחת התורה), שהביטול דבת מגיע בעצמות אוא"ס שלמעלה מהשתלשלות (כנ"ל סעיף ה), ולכן, התשובה דבת היא למעלה מסדר והדרגה (למעלה גם מהסדר דדילוג).

ז) והנה זה שהבטחת התורה פועלת על האדם שיעשה תשובה מעצמו, הוא חיבור דניסן ותשרי. דזה שהתשובה (שבסוף הגלות) היא שישאל עושין תשובה בכח עצמם, מלמטה למעלה נודלא כביציאת מצרים, שחפצם של ישראל לצאת מטומאת מצרים ולדבקה בו ית' היתה מצד הגילוי מלמעלה, שלכן יציאתם ממצרים היתה באופן דכ"ס⁵⁶ ברח העם⁵⁷], הוא הענין והמעלה דתשרי. וזה שעשיית התשובה היא מצד הבטחת התורה, שלכן היא באופן דמיד הן נגאלין, למעלה מסדר והדרגה, הוא המעלה דניסן. וכמשנת"ל (סעיף ב) שהמעלה דניסן לגבי תשרי הוא שבניסן הוא המשכת אור הבל"ג. ויש לומר, דזה שבניסן דוקא עתידין ליגאל, אף שבהתשובה שבסוף הגלות (שעל ידה תבוא הגאולה) ישנם שני הענינים והמעלות, דניסן ודתשרי, הוא, כי הכח להחיבור דתשרי וניסן בעבודת האדם הוא כי תכלית⁵⁸ הכוונה בהבריאה דתשרי (בראשית ברא) שאז נברא העולם במדידה והגבלה הוא בכדי שע"י העבודה דתומ"צ יהי' בו הגילוי דניסן (החודש הזה לכם). וזהו שהמחשבה לברוא את העולם היתה בניסן, שהמחשבה היא הכוונה והתכלית של העשי' שלאחרי המחשבה (כנ"ל סעיף ב), כי הכוונה והתכלית דבריאת העולם דתשרי (מדידה והגבלה) הוא שיהי' בו הגילוי דניסן שלמעלה מהגבלה. אלא שבכדי שתושלם הכוונה שגם בהגבול יהי' גילוי הבל"ג היתה הבריאה בפועל באופן שבגילוי לא הי' נרגש בה הכוונה. שע"ז נברא עולם מוגבל. וע"י מעשינו ועבודתינו ובפרט בזמן הגלות, מתגלה שהפנימיות (הכוונה והתכלית) דהגבול שנברא בתשרי הוא שיהי' בו גילוי הבל"ג. וזהו שעשיית התשובה שבסוף הגלות (עשיית ופעולת האדם שנברא בתשרי, גבול) היא באופן דבל"ג (ניסן), כי ע"י מעשינו ועבודתינו מתגלה שענינו הפנימי דהגבול שנברא בתשרי הוא הבל"ג דניסן. וזהו בניסן עתידין ליגאל, כי אז יתגלה שגם הגבול דתשרי, פנימיותו הוא הבל"ג דניסן.

ח) וזהו אמר ר' יצחק לא הי' צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם, דענין זה הוא גם אליבא דאמת (כנ"ל בתחלת המאמר), כי זה שהתורה מתחלת בבראשית ברא, אף שענין התורה הוא המשכת וגילוי אוא"ס הבל"ג שלמעלה משייכות לעולמות, הוא, כי הכוונה דתורה היא להמשיך גילוי אוא"ס הבל"ג בהגבול דעולמות, ולכן יש בתורה גם ההגדה דמעשה בראשית בכדי להמשיך הבל"ג דתורה גם בעולם ולעשות ממנו דירה לו ית'⁵⁹. אלא שבכדי שגילוי הבל"ג דתורה יהי' גם בעולם כמו שהוא במציאות (מחוץ להתורה כביכול), לכן פתח בבראשית, שההגדה דמעשה בראשית (ועד"ז הפרשיות שלאח"ז) הוא לפני פרשת החודש, מצוה ראשונה

56) בשלח יד, ה.

57) תניא פל"א (מ, ב).

58) בהבא לקמן ראה גם ד"ה זה ה'תשל"ט ס"ח ואילך (לקמן ע' קח ואילך).

59) ראה בכ"ז בארוכה ד"ה הנ"ל ס"ה (לקמן ע' קו).

שנצטוו בה ישראל⁶⁰, בכדי שע"י לימוד התורה וקיום המצוות יהי גילוי הבל"ג תורה גם בחלק העולם כמו שהי' לפני קיום התומ"צ. וכיון דזה שפתח בבראשית הוא בכדי שגילוי הבל"ג דתומ"צ (החודש הזה לכם) יהי גם בהענין דבראשית כמו שהוא לפני פרשת החודש, נמצא, שבפנימיות הענינים — ההתחלה היא בהחודש הזה לכם, כי הפנימיות דבראשית (שלפני פרשת החודש) הוא החודש הזה לכם.

(ט) **והנה ידוע**⁶¹ דבריאת העולם בכ"ה באלול היתה בבחינת "כה", וביום ברוך אדם הראשון (אחד בתשרי) נעשה גילוי אלקות בעולם, בחינת "זה". אלא שהגילוי שהי' ע"י אדה"ר הוא באין ערוך להגילוי דמ"ת⁶². ועפ"ז יש לומר, דזה שהחודש הזה לכם הוא הפנימיות דבראשית ברא הוא נעלה יותר מזה שהתשובה דהאדם היא באופן דבל"ג (דלעיל סעיף ז). כי החיבור דבל"ג וגבול ע"י שהתשובה דהאדם היא למעלה מהגבלה הוא גילוי הבל"ג דתומ"צ בהעולם כמו שהוא בדרגת "זה", וזה שהחודש הזה לכם הוא הפנימיות דבראשית ברא הוא גילוי הבל"ג דתומ"צ בהעולם שנברא בכ"ה באלול כמו שהוא בדרגת "כה"⁶³. ויש לומר, דגילוי זה יהי' בעיקר בהגאולה שלאחרי התשובה דסוף זמן הגלות. דע"י גילוי הבל"ג בהעולם כמו שהוא בדרגת "זה" (האדם) ע"י התשובה שבסוף זמן הגלות, יהי' אח"כ (מיד) הגילוי דבל"ג גם בהעולם⁶⁴ כמו שהוא בדרגת "כה", ועי"ז תושלם הכוונה דדירה בתחתונים בתחתון שאין תחתון למטה ממנו⁶⁵. וגם ענין זה נכלל בזה שבניסן עתידין ליגאל [דעתידין ליגאל קאי על הגאולה שלאחרי התשובה], שגם הגילוי בעולם שיהי' בהגאולה (ע"י עשיית התשובה דישראל לפני"ז) יהי' בבחי' ניסן, אור הבל"ג שלמעלה משייכות לעולמות. והגילוי יהי' באופן שזה יהי' הפנימיות דהעולם עצמו, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו בקרוב ממש.

(60) לשון רש"י ר"פ בראשית.

במדרשים שבהערה 2 ליתא "שהיא מצוה ראשונה", אבל משמע שזוהי הכוונה. וראה לקו"ש חכ"ו שיחה א' לפ' בא (ע' 59 ואילך).

(61) לקו"ת נצבים מז, ב"ג. וראה ד"ה זה היום דליל ערב ר"ה ה'תשמ"ב ס"ב (לעיל ח"א ע' מא ואילך). וש"נ.

(62) וראה סה"מ עת"ר ע' ריז.

(63) ויש לומר, שהכח על זה הוא מכ"ה אדר — המחשבה והפנימיות של הדרגה ד"כה" דהעולם.

(64) ד"כל העולם תלוי באדם" (לקו"ת במדבר ה, ריש ע"ב. ובכ"מ).

(65) תניא רפ"ו.